

TALABALARNING TA'LIM-TARBIYA JARAYONIDA SUN'IY
INTELLEKTNING AFZALLIKLARI VA
KAMCHILIKLARI

Mirzaraxmonova Maftuna Ibroximjon qizi
Ishoqxon Namangan davlat chet tillar instituti
Stajyor o'qituvchisi

Anotatsiya: *O'zbek tilida: Ushbu maqola talabalarning ta'lim-tarbiya jarayonida sun'iy intellektdan foydalanishning afzalliklari va kamchiliklarini tahlil qiladi. Sun'iy intellektning ta'lim jarayonini yaxshilash, individual yondashuv yaratish va resurslardan samarali foydalanishga ta'siri ko'rsatilgan. Shu bilan birga, uning cheklovlari va ehtiyotkorlik bilan qo'llanilishi zarurligi ham muhokama qilinadi.*

Ingliz tilida: *This article analyzes the advantages and disadvantages of using artificial intelligence (AI) in the educational and upbringing process of students. It highlights how AI can improve educational efficiency, create personalized approaches, and optimize resource utilization. At the same time, it discusses its limitations and the need for careful application.*

Rus tilida: *Данная статья анализирует преимущества и недостатки использования искусственного интеллекта в процессе обучения и воспитания студентов. Подчеркивается, как ИИ может улучшить эффективность обучения, создать индивидуальный подход и оптимизировать использование ресурсов. Также рассматриваются его ограничения и необходимость осторожного применения*

Kalit so'zlar: *sun'iy intellekt, ta'lim jarayoni, tarbiya, afzalliklar, kamchiliklar, texnologiyalar, innovatsiya.*

Kirish: Zamonaviy texnologiyalar jadal rivojlanayotgan davrda sun'iy intellekt ta'lim-tarbiya jarayonida muhim o'rin egallay boshladi. Bugungi kunda sun'iy intellekt yordamida o'quv jarayoni yanada interaktiv, individual va samarali bo'lishi mumkin. Turli dasturiy vositalar, virtual o'qituvchilar va avtomatlashtirilgan baholash tizimlari talabalarga mustaqil ta'lim olish imkoniyatini yaratmoqda. Shu bilan birga, sun'iy intellektning ta'lim-tarbiya jarayoniga keng joriy etilishi bir qator muammolarni ham keltirib chiqarishi mumkin.

Mazkur maqolada sun'iy intellektning talabalarning o'qish jarayoniga ta'siri, uning afzalliklari va ehtimoliy kamchiliklari tahlil qilinadi. Texnologiyaning ta'lim sifatini oshirishdagi o'rni va inson omili bilan bog'liq cheklovlari xususida fikr

yuritiladi. Sun'iy intellektdan samarali foydalanish imkoniyatlari va uning talabalarning tarbiyaviy jarayoniga ta'siri qanday bo'lishi mumkinligi ham muhokama qilinadi.

Asosiy qism: Bugungi kunda sun'iy intellekt hayotning barcha jabhalariga, jumladan, ta'lim va tarbiya sohalariga ham faol kirib kelmoqda. Sun'iy intellekt texnologiyalari talabalarning o'quv jarayonlarini osonlashtirish, ta'lim mazmunini individualizatsiya qilish va o'quv jarayonini samarali boshqarish uchun keng imkoniyatlarni taqdim etmoqda. Shu bilan birga, ushbu texnologiyalarning cheklovlari va kutilmagan salbiy ta'sirlari ham mavjud.

Afzalliklari: sun'iy intellekt yordamida har bir talabaning bilim darajasi va o'quv ehtiyojlariga mos dasturlar yaratish mumkin. Masalan, adaptiv o'quv tizimlari talabalarning qobiliyatini aniqlab, ularga mos topshiriqlarni taqdim etadi. Resurslardan samarali foydalanish: Ta'lim jarayonida sun'iy intellekt o'qituvchilarning vaqtini tejash, darslarni avtomatlashtirish va katta hajmdagi ma'lumotlarni tezkor tahlil qilish imkoniyatini beradi. O'z-o'zini o'qitish imkoniyati: Talabalar mustaqil ravishda yangi bilimlarni o'zlashtirishlari uchun sun'iy intellekt vositalaridan foydalanishlari mumkin, masalan, virtual o'qituvchilar yoki interaktiv o'quv dasturlari orqali. Misol uchun o'zim ham chet tilini o'rganish maqsadida virtual o'qituvchi bilan birga ishdan bo'sh vaqtlarimda foydalanib kelaman, afzalliklari juda ham yaxshi deb bilaman.

Kamchiliklari Talabaning ijtimoiy ko'nikmalari rivojlanishiga ta'sir: sun'iy intellekt texnologiyalaridan haddan tashqari foydalanish talabalar va o'qituvchilar o'rtasidagi jonli muloqotning kamayishiga olib kelishi mumkin. Texnologiyaga bog'liqlik: Talabalar sun'iy intellekt vositalariga haddan tashqari ishonib, mustaqil fikrlash va mas'uliyatni o'z zimmalariga olish qobiliyatlarini yo'qotishlari mumkin. Talabalarga savollar bilan murojat qilganingizda albatta sun'iy intellektga murojat qilishlari o'zlari mustaqil fikrlay olmasliklari, masulyatsiz o'quvchilar, talabalar kelib chiqishini oldini olishimiz uchun sun'iy intellektlardan me'yorida foydalanish maqsadga muvofiq bo'ladi.

Xulosa: Sun'iy intellektning ta'lim va tarbiya jarayonidagi roli tobora ortib bormoqda. Bu texnologiya talabalarning o'quv jarayonlarini avtomatlashtirish, samaradorligini oshirish va shaxsiy yondashuvni yaratishda katta yordam beradi. Individualizatsiya qilingan ta'lim vositalari, masalan, adaptiv o'quv tizimlari, har bir talabaga uning bilim darajasi va o'quv uslubiga mos keladigan darslarni taqdim etadi. Bu esa ta'lim jarayonining sifatini oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, sun'iy intellekt texnologiyalari talabalarga o'z-o'zini rivojlantirish imkonini berib, ularni yanada mustaqil va faol o'quvchi sifatida shakllantiradi. Masalan, sun'iy intellektga

asoslangan virtual repetitorlar, ovozli yordamchilar yoki interaktiv ta'lim platformalari talabalarga bilim olishning yangi usullarini taklif etmoqda. Biroq, sun'iy intellektni ta'lim sohasida keng ko'lamda joriy etishda ehtiyotkor bo'lish zarur. Ushbu texnologiyalar haddan tashqari qo'llanilganda, talabaning ijtimoiy rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. O'qituvchi va talaba o'rtasidagi jonli muloqotning yo'qolishi, talabalarda mustaqil fikrlash va ijtimoiy ko'nikmalar shakllanishiga to'sqinlik qilishi ehtimoli mavjud. Bundan tashqari, sun'iy intellektdan foydalanish shaxsiy ma'lumotlarning xavfsizligi, ma'lumotlar maxfiyligi va sun'iy intellekt qarorlarining tushuntirilishi kabi etika masalalarini ham kun tartibiga olib chiqmoqda. Ushbu masalalar ta'lim-tarbiya jarayonida texnologiyalarning samarali va xavfsiz qo'llanilishini ta'minlash uchun dolzarb hisoblanadi. Shu sababli, sun'iy intellektni ta'lim jarayoniga integratsiya qilishda quyidagilarga alohida e'tibor qaratish lozim:

Balansni saqlash: Texnologiyalarni jonli muloqot va an'anaviy ta'lim usullari bilan muvofiqlashtirish. Etika qoidalarini rioya qilish: Shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish va sun'iy intellektdan foydalanuvchi jarayonlarni tushuntirish. Umuman olganda, sun'iy intellektdan foydalanish ta'lim-tarbiya jarayonida katta imkoniyatlarni taqdim etadi. Biroq, ushbu imkoniyatlardan samarali va oqilona foydalanish, ehtiyotkorlik bilan yondashish orqali ta'lim tizimini yanada rivojlantirish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Anderson, J. & Rainie, L. (2021). The Future of Artificial Intelligence in Education. Pew Research Center.
2. Russell, S. & Norvig, P. (2020). Artificial Intelligence: A Modern Approach. Pearson.
3. UNESCO. (2022). Artificial Intelligence in Education: Challenges and Opportunities.

